

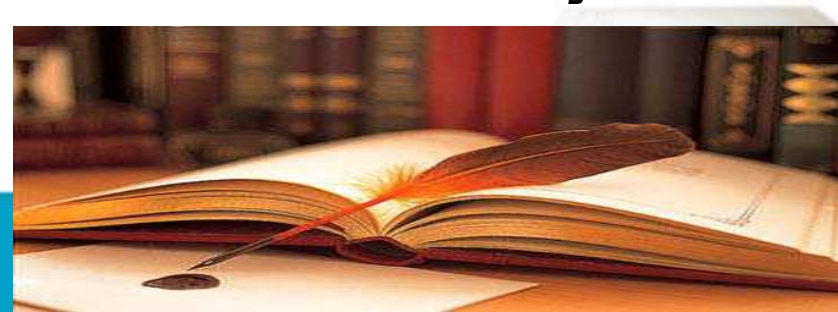
นโยบายส่งเสริมการอ่านของ

ประเทศญี่ปุ่น

จากอดีตถึงปัจจุบัน

- การเปลี่ยนจากนโยบายอยู่โดดเดี่ยวมาสู่นโยบายเปิดประเทศในสมัยเมจิ (ค.ศ.1868) ส่งผลให้คนญี่ปุ่นสนใจการอ่าน การแสวงหาความรู้ และกระหายความรู้ใหม่จากโลกภายนอก
- หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุด (ค.ศ.1945) มุ่งพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพคน นำสู่การฟื้นฟูประเทศจากภาวะพ่ายแพ้สงคราม การส่งเสริมการอ่านเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายการศึกษา
- ปัจจุบัน ปัญหาของการอ่านคือ อัตราการอ่านออกเขียนได้สูง ระดับการศึกษาเฉลี่ยสูง แต่พฤติกรรมการอ่านหนังสือลดลง (นิยมอ่าน/ดูผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น)

หน่วยงานที่มีบทบาทต่อการดำเนินนโยบาย

- กระทรวงการศึกษา วัฒนธรรม กีฬา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (MEXT)
 - จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และตรวจสอบเนื้อหาในตำราเรียน
 - ค.ศ.1977 ปรับเปลี่ยนวิธีการสอนให้ผ่อนคลายขึ้น
 - ค.ศ.2002 ปฏิรูปการศึกษาโดยเน้นการเรียนแบบ “รู้จริง”
 - งบฯ ซื้อหนังสือเข้าห้องสมุดร.ร. ปีละ 13 พันล้านเยน (4,810 ล้านบาท)
- ห้องสมุดรัฐสภาแห่งชาติ The National Diet Library (NDL) ค.ศ.1948
 - แห่ลงรวบรวมหนังสือ สิ่งพิมพ์และสื่อวัสดุ และจัดทำบัญชีรายชื่อ
 - ดูแลห้องสมุดสาขา 3 แห่ง : Tokyo Main Library, Kan-sai-kan และ

ILCL

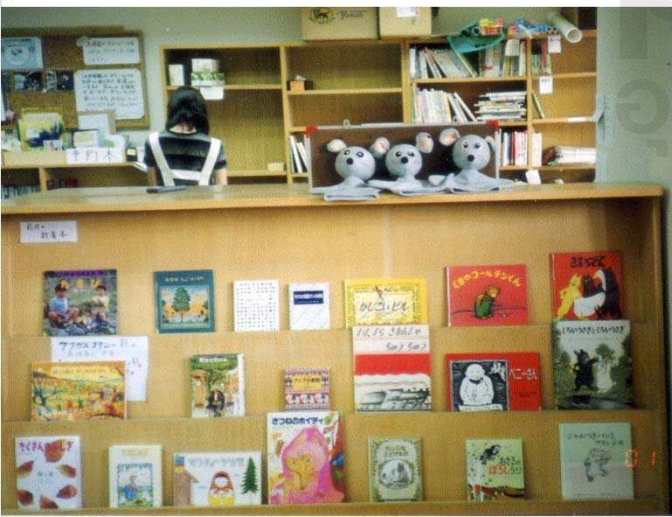
หน่วยงานที่มีบทบาทต่อการดำเนินนโยบาย

- ห้องสมุดนานาชาติด้านวรรณกรรมเด็ก (The International Library of Children's Literature: ILCL) ค.ศ.2002
 - ให้บริการแก่กลุ่มเป้าหมายหลักคือเด็กและเยาวชนอายุไม่เกิน 18 ปี
 - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ บรรยายภาคภูมิใจ สิ่งอำนวยความสะดวกครบ
 - เป็นศูนย์ข้อมูลเพื่อสนับสนุนศึกษาวิจัยด้านวรรณกรรมเด็ก
 - สนับสนุนและร่วมมือกับห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดประชาชน

หน่วยงานที่มีบทบาทต่อการดำเนินนโยบาย

- สภาส่งเสริมการอ่านหนังสือแห่งประเทศไทย (Japan Council for Promotion of Book Reading) ค.ศ.1959 เป็นการรวมตัวขององค์กรภาคเอกชน
 - จัดกิจกรรม “สัปดาห์หนังสือ”
 - จัดกิจกรรมรณรงค์การอ่าน และการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการอ่าน

ห้องสมุดในญี่ปุ่น

- ค.ศ.1872 จัดตั้งห้องสมุดประชาชนแห่งแรก
- ห้องสมุดเคลื่อนที่, ห้องสมุดคุณแม่ (Mothers Library)
- ห้องสมุดบ้าน/บ้านหนังสือ (Bunko)
 - ห้องสมุดขนาดเล็ก เน้นหนังสือสำหรับเด็ก ดำเนินการโดยเอกชน ส่วนใหญ่คือแม่บ้าน ที่เปิดบ้านตนเองจัดมุมส่วนหนึ่งมาทำเป็นห้องสมุด ห้องสมุดประชาชนสนับสนุนหนังสือให้ Bunko เพื่อให้บริการในชุมชน
 - ห้องสมุดเด็กแห่งกรุงโตเกียว (Tokyo Children's Library) เกิดจากเครือข่าย Bunko

ห้องสมุดในญี่ปุ่น

- ค.ศ.1982 จัดตั้งสมาคมห้องสมุดญี่ปุ่น (Japan Library Association)
 - เป็นศูนย์กลางการพัฒนาห้องสมุดประชาชน
 - สนับสนุนบทบาทห้องสมุดประชาชนในการส่งเสริมการอ่าน เช่น การคัดเลือกหนังสือแนะนำ จัดทำบทความแนะนำหนังสือ จัดอบรมบรรณารักษ์

วัฒนธรรมการอ่าน และ มังงะ

- มุ่งทำความเข้าใจความคิดของผู้เขียน ไม่ค่อยแสดงความคิดเห็นที่ขัดแย้งหรือแตกต่างกับความรู้ในหนังสือ ไว้วางใจตำราเรียน
- ต้องการเรียนรู้เพื่อสร้างความก้าวหน้าในชีวิต
- นิยมอ่าน มังงะ หรือการ์ตูน (ส่วนแบ่งตลาดมังงะประมาณร้อยละ 25 ของตลาดสิ่งพิมพ์ คิดเป็นยอดขายปีละประมาณ 500 พันล้านบาท หรือ 185,000 ล้านบาท)
- ยอดขายมังงะมีอิทธิพลสูงต่ออุตสาหกรรมสิ่งพิมพ์
- อัตราการอ่านหนังสือพิมพ์มากที่สุดในโลก

นโยบายและกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ก่อน ค.ศ.1988

- โรงเรียนเป็นกลไกพื้นฐานของการอ่านออกเขียนได้และนิสัยรักการอ่าน
- ค.ศ.1923 จัด “สัปดาห์ห้องสมุด” เป็นปีแรกทั่วประเทศ และพัฒนาเป็น “สัปดาห์การอ่าน”
- ค.ศ.1924 จัดทำคู่มือรายชื่อหนังสือมาตรฐานสำหรับห้องสมุด
- ช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เกิดห้องสมุดขนาดเล็กจำนวนมาก

นโยบายและกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ค.ศ.1988-2000

- ค.ศ.1997 แก้ไขกฎหมายห้องสมุดโรงเรียน กำหนดให้โรงเรียนที่มี 12 ห้องขึ้นไปต้องมีบรรณารักษ์ประจำ
- กำหนดให้ ค.ศ.2000 เป็นปีแห่งการอ่านหนังสือสำหรับเด็ก
- เตรียมการจัดตั้งห้องสมุดนานาชาติด้านวรรณกรรมเด็ก (ILCL)
- ค.ศ.2000 เริ่มโครงการ Bookstart

Japanese Bookstart pack

Cotton bag

Useful information on raising children

Book list

Library application card

Illustrated advice booklet
(Available in 7 different languages)

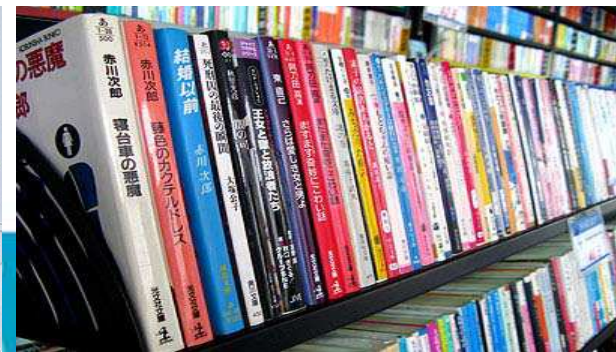
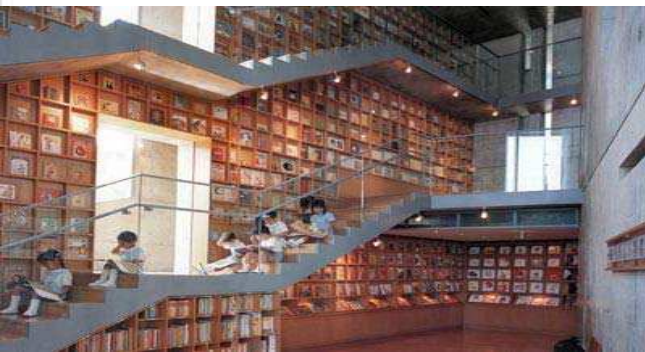

bookstart

นโยบายและกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ค.ศ.2001-2008

- ค.ศ.2001 ออกกฎหมายส่งเสริมกิจกรรมการอ่านหนังสือของเด็ก
- ค.ศ.2002 จัดกิจกรรม “อ่าน 10 นาทีทุกเช้า” ในโรงเรียนทั่วประเทศ
- ค.ศ.2005 ออกกฎหมายใหม่ 2 ฉบับ ครอบคลุมการปรับปรุงห้องสมุด การปรับปรุงความสามารถทางภาษา และการจัดงาน “สัปดาห์การอ่าน”
- แผน 5 ปี (ค.ศ.2007-2011) ของ MEXT กำหนดให้มีการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนให้ขึ้นไปตามมาตรฐาน และจัดสรรงบฯ เพิ่มขึ้น 20 พันล้านเยนต่อปี (7,400 ล้านบาท)

นโยบายและกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ค.ศ.2001-2008

- ปรับปรุงแผนส่งเสริมการอ่านสำหรับเด็ก โดยประสานความร่วมมือกับองค์กรพัฒนาเอกชน โรงเรียน และครอบครัว เพื่อให้เด็กสามารถเข้าถึงหนังสือมากที่สุด

ตลาดหนังสือและพฤติกรรมการอ่าน

- ตลาดสิ่งพิมพ์ตกต่ำ ยอดขายหนังสือผันผวนและมีแนวโน้มลดลงต่อเนื่อง ตั้งแต่ครั้งหลังทศวรรษ 1990 เนื่องจาก
 - เศรษฐกิจฟองสบู่แตกใน ค.ศ.1992 และไม่มีสัญญาณฟื้นตัว
 - ระบบฝากขายและระบบส่งคืนหนังสือที่ขายไม่ได้กลับไปยังผู้ผลิต
 - การขยายตัวของร้านหนังสือมือสองและร้านเช่าหนังสือ
 - หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ และสื่อใหม่ เช่น นิยายบนมือถือ
- ยอดพิมพ์หนังสือใหม่เพิ่มขึ้น แต่ยอดขายลดลง คนอ่านหนังสือน้อยลง แต่อ่าน/ดูสื่ออื่นเพิ่มขึ้น
- มังงะ ยังคงเป็นหนังสือยอดนิยมที่มียอดขายสูงที่สุด และยอดขายสูงที่สุด

สรุปวิเคราะห์

- การอ่านเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายการศึกษา การส่งเสริมการอ่านของภาครัฐจึงมุ่งเน้นที่การพัฒนาห้องสมุดโรงเรียน และใช้โรงเรียนเป็นกลไกหลักของกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน
- สังกมνάรัฐ ในการพัฒนาห้องสมุดประชาชน ชุมชนและ NGO ริเริ่มร่วมมือกันเองในการดำเนินการด้านส่งเสริมการอ่าน ขณะที่รัฐทำหน้าที่กำหนดมาตรฐาน ออกกฎหมายสนับสนุน จัดกิจกรรมกระตุ้นพฤติกรรม การอ่านและการพัฒนาตลาดหนังสือ

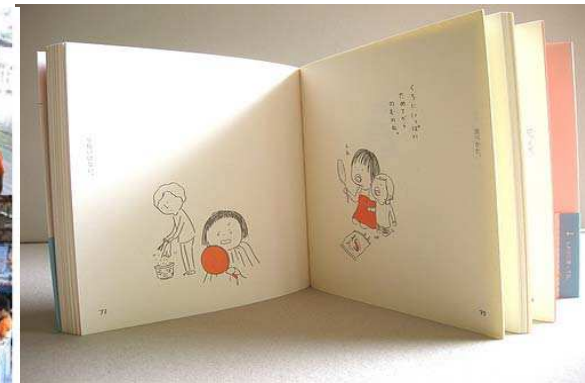
สรุปวิเคราะห์

- นโยบายส่งเสริมการอ่านของภาครัฐ ส่งผลต่อพฤติกรรมการอ่าน (นอกระบบโรงเรียน) ไม่มากนัก เมื่อเทียบกับกระบวนการส่งเสริมการอ่านโดยภาคสังคม/เอกชน ความร่วมมือระหว่างรัฐกับสังคมภาคส่วนอื่นๆ (ที่ไม่ใช่โรงเรียน) ยังไม่ประสานกลมกลืนกันเท่าที่ควร
- การพัฒนาส่งเสริมหนังสือและห้องสมุดสำหรับเด็ก มีความชัดเจนโดดเด่นมากกว่าการส่งเสริมการอ่านด้านอื่น

ข้อเสนอเชิงนโยบายของไทย จากประสบการณ์ของญี่ปุ่น

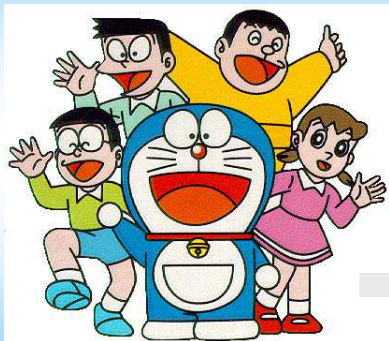
- รัฐบาลควรจัดตั้งคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาหนังสือ คัดสรรรายชื่อหนังสือดี และจัดพิมพ์เผยแพร่รายชื่อ เพื่อส่งเสริมหรือกระตุ้นให้เกิดการจัดพิมพ์และเผยแพร่ หรือใช้เป็นแนวทางในการเลือกซื้อ
- จัดทำแผนและกิจกรรมส่งเสริมการอ่านระดับชาติ โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงเรียน และห้องสมุดประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ

ข้อเสนอเชิงนโยบายของไทย จากประสบการณ์ของญี่ปุ่น

- จัดทำโครงการ Bookstart พร้อมกับฝึกอบรมเทคนิคการอ่านกับเด็กเล็ก ให้กับพ่อแม่หรืออาสาสมัครโครงการ
- ส่งเสริมการจัดทำ “บ้านหนังสือ” ในชุมชนหมู่บ้าน
- รื้อฟื้นกิจกรรม “วางทุกงาน อ่านทุกคน” และเพิ่มกระบวนการแนะนำหนังสือดีที่ควรอ่าน และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหลังการอ่าน
- ส่งเสริมการผลิตหนังสือภาพสำหรับเด็กเล็ก และหนังสือการ์ตูน

ขอบพระคุณ
ทุกท่านที่ให้ความสนใจ
การนำเสนอครับ

TK
park
อุทยานการเรียนรู้

PRESENTATION